

Gerard Kramer

De redelijke, onvervalste melk

WoordStudie

1 Petrus 2:2

Vaak heb ik me afgevraagd wat Petrus bedoelt als hij in 1 Petrus 2:2 schrijft: ‘Verlangt als pasgeboren kinderen naar de *redelijke*, onvervalste melk’. De 4e druk van de Voorhoeve-vertaling (1966) voegde daar nog aan toe ‘[van het woord]’ – en ‘woord’ met een kleine letter; ik kan het ook niet helpen. De eerste drie drukken van de Voorhoevevertaling hadden deze toevoeging tussen vierkante haken niet; die kwam pas in de 4e druk. De opvolger van de Voorhoevevertaling, de Telosvertaling (1982; 2018) heeft die toevoeging vervolgens weer weggelaten. Interessant is dat de toevoeging ‘van het woord’ wél voorkomt in het Nieuwe Testament van Darby (3e ed., revised, z.j.), gewoon in de tekst, zonder haakjes – maar met een voetnoot waarin Darby zich voor deze vertaalkeuze verantwoordt. Hierover straks meer. Ook de NBV’21 en de Naardense Bijbel hebben de term ‘van het woord’ gewoon in de tekst staan, zonder haakjes of voetnoot, maar met dit verschil: het woord ‘redelijke’ ontbreekt bij hen. Kan dat zomaar?

Wat betekent ‘redelijk’?

Ik heb mij vaak afgevraagd wat ik mij bij ‘redelijke melk’ moest voorstellen. Is er dan ook zoiets als ‘onredelijke melk’? Sommige uitleggers vertalen *logikos* als ‘redelijk’, en leggen dat begrip dan uit als ‘inzicht gevend’ (zo Kelly). Maar eigenlijk is ‘wat betekent redelijk?’ niet de goede vraag. ‘Redelijk’ is namelijk de weergave van Gr. *logikos*, dat verder alleen nog voorkomt in Romeinen 12:1 en ook daar vertaald is als ‘redelijk’, in de zin van ‘verstandelijk’, ‘inzichtsvol’, als kwalificatie

van Gr. *latreia*, '(gods)dienst'. In die betekenis komt *logikos* voor in heidense filosofische teksten. Een betere vraag is dan ook: wat betekent dat Gr. woord *logikos* precies? Kan het nog iets anders betekenen dan 'redelijk'?

Wat betekent *logikos*?

Interessant is de suggestie van enkele uitleggers om *logikos* in 1 Petrus 2:2 op te vatten als 'figuurlijk', 'niet-letterlijk', 'geestelijk', dus als een synoniem van *pneumatikos* in vers 5, waar sprake is van niet letterlijke, maar 'geestelijke' offeranden. De vraag die dan natuurlijk meteen bij je opkomt, is waarom Petrus in vers 2 dan niet eveneens dat normale woord voor 'geestelijk', *pneumatikos*, gebruikt, maar het toch enigszins raadselachtige *logikos*. De enige parallelplaats in het Nieuwe Testament is, zoals al vermeld, Romeinen 12:1, maar niet iedere uitlegger is ervan overtuigd dat de daar passende betekenis automatisch ook van toepassing is in 1 Petrus 2:2.

Het woord *logikos* is een bijvoeglijk naamwoord, afgeleid van het zelfstandig naamwoord *logos*. Dat laatste woord komt in het Nieuwe Testament veel voor, en het betekent daar bijna altijd 'woord' of 'Woord', heel soms ook 'rekenschap' of 'reden', 'oorzaak' – maar het betekent nergens 'rede, verstand', een betekenis die buiten het Nieuwe Testament overigens wel voorkomt. Dat betekent dat we er goed aan doen bij een woord dat van *logos* is afgeleid, dicht bij de nieuwtestamentische betekenis van dat woord te blijven. En dan is de weergave van *logikos* als 'van het woord' ineens helemaal niet vreemd! Die betekenis kan weliswaar niet op tekstmateriaal binnen of buiten het Nieuwe Testament worden gebaseerd, maar is zeker verdedigbaar op basis van de Griekse woordvorming. Want woorden op *-ikos* betekenen namelijk standaard 'betrekking hebbend op', in dit geval dus op het 'Woord'.

Zodoende heeft iemand de suggestie gedaan om in plaats van de toch niet zo begrijpelijke term 'redelijke melk van het Woord' zelfs kortweg te vertalen 'Woordmelk'. Melk (Gr. *gala*) wordt in 1 Korinthiërs 3:2 en Hebrëeën 5:12-13 gebruikt als beeld van de elementaire gedeelten van Gods Woord, tegenover het 'vaste voedsel', de meer moeilijke gedeelten. Petrus lijkt 'melk' hier in 1 Petrus 2:2 echter als een neutrale aanduiding voor het *hele* Woord van God te gebruiken, waarnaar gelovigen behoren te verlangen op dezelfde manier als baby's naar de moedermelk. Hij noemt die melk van het Woord 'onvervalst'. Dat is de weergave van Gr. *adolos*, dat in het Nieuwe Testament alleen hier voorkomt; het betekent letterlijk 'zonder bedrog', vandaar 'zuiver', 'puur', 'echt'.

Conclusie

De vertaling 'de redelijke, onvervalste melk' kan op goede gronden worden vervangen door 'de onvervalste melk van het Woord', zonder het woord 'redelijk', en zonder haakjes. De NBV'21 en de Naardense Bijbel hebben m.i. gelijk. Ik stem niet in met de vertaling van Darby ('the pure mental milk of the word'), want hij vertaalt *logikos* eigenlijk tweemaal. Maar ik voel dezelfde worsteling die hij beschrijft in zijn al genoemde voetnoot, waarin hij stelt: 'Er is geen bevredigende vertaling te geven van *logikos*. Want hoewel het ongetwijfeld de betekenis heeft van 'geschikt voor de rationele / redelijke vermogens' van de geest in tegenstelling tot het lichaam, geloof ik toch dat hier een zinspeling wordt gemaakt op het woord *logos*. Ik heb daarom 'van het Woord' toegevoegd om dit aan te geven'.

